

ancient trimeter by means of iambic five-foot verse, as the European translators did. The translation is to 79,4 % composed by the iambic pentameter interspersed with other metric (11,7 %) and other metrical (8,9 %) lines and with the small predominance of female endings (58 %). The metric and strophic structure of the choral pieces, written by complex lyrical metres – Iohaeds, was analysed separately.

Key words: iambic trimeter (senary), Iohaeds, accentual verses, taktic, caesura, clausuls.

Стаття надійшла до редколегії
27.09.2015 р.

УДК 821.161.2(71)-31.09

Максим Яблонський

Повість Петра Волиняка «Михайло Танцюра»: особливості поетики та стилю

У статті проаналізовано незакінчену повість Петра Волиняка «Михайло Танцюра». Для поетики твору характерні автобіографізм, публіцистичність, виразний антиімперський дискурс. Доведено, що метафоричне мислення, елементи сатири, а також народнорозмовна лексика є важливими засобами в ідеологічних акцентах тексту.

Ключові слова: література третьої хвилі еміграції, поетика, стиль, публіцистичність, автобіографізм, антиімперський дискурс, інтертекстуальність, імагологія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Література третьої хвилі еміграції, яку не випадково іменують інтелектуальною, продовжувала модерністські традиції, обірвані «Розстріляним відродженням» у радянській Україні, демонструючи свободу творчого самовираження. Діяльність літературних угруповань (МУРу, згодом «Слова», Нью-Йоркської групи) та окремих індивідуальностей, їхня видавнича й публіцистична робота («МУР», «Арка», «Хорс», «Заграда», «Літературно-науковий вісник», «Орлик» та ін.) засвідчують тяглість естетики національного як внутрішнього стрижня.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Ще в кінці 1940-х років з'являються перші спроби осмислення української еміграційної літератури того часу [10; 11; 20; 30; 32–34]. Наприкінці ХХ ст. Г. Грабович простежив певну традицію періодичних видань другої половини 1940-х років і наступних десятиліть. Так, «найстаріший еміграційний місячник *Нові дні*, що виходить у Торонто, розпочав своє північноамериканське втілення в лютому 1950 р. програмовою передовою статтею, яка чітко і ясно проголошувала ідею пов'язування з недавнім минулим таборовим періодом» [8, с. 17]. У примітці дослідник указує, що засновник і редактор цього часопису Петро Волиняк «видавав у таборовий період *Літаври* і *Наші шляхи*» [8, с. 17]. Аналогічні закономірності зауважив науковець і в історії літературознавчих публікацій У. Самчука, Ю. Шереха та ін. [8, с. 17–18]. На продовження роздумів можна навести низку таких публікацій на сторінках «Нових Днів», редагованих Петром Волиняком [7; 21].

У сучасному українському літературознавстві простежено активне опрацювання та вивчення літературного життя української діаспори [13; 18; 24]. Однак проза Петра Волиняка (за невеликим винятком [12; 36]) ще не була предметом окремих наукових досліджень.

Творча діяльність Петра Волиняка (псевдонім Петра Кузьмовича Чечета), який зазнав переслідувань за чітку українську позицію, тому змушений був емігрувати в часи Другої світової війни, об'єднана прагненням зберегти національну основу художнього мислення. Його прозова, літературно-критична спадщина та видавнича й журналістська діяльність демонструють непрості закономірності літературного та публіцистичного життя української діаспори.

Мета статті – проаналізувати незакінчену повість Петра Волиняка «Михайло Танцюра» (1950) – обумовлена потребою цілісного вивчення історико-культурного процесу ХХ ст. **Завданнями** передбачено з'ясування особливостей поетики та стилю тексту.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відомі три розділи планованої повісті Петра Волиняка «Михайло Танцюра». Задум письменника так і не був реалізований у великому епічному жанрі, однак і в такому вигляді текст виразно демонструє антиімперський

дискурс. 1950 р. у вересневому числі часопису «Нові Дні», що його редагував Петро Волиняк, опубліковано III розділ твору «Михайло Танцюра» [2]. А в книзі його вибраних статей та оповідань «Поговоримо відверто» (1975), виданій уже після смерті автора, уміщено всі три наявні розділи повісті [3].

Створений у Торонто текст реконструює простори індивідуальної пам'яті письменника та драматичний досвід покоління 1920-х рр., що стало заручником радянської системи. Значною мірою тут прочитується авторське буття цього періоду. Та й біографія головного героя містить низку деталей, які чітко скеровують до життєпису Петра Волиняка, а тоді ще П. Чечета. Так, у сім'ї, де народився майбутній письменник і журналіст, було троє синів (Петро, Степан, Віктор). Спочатку Петро Кузьмович закінчив землевпорядну школу в Житомирі (1927 р.), а потім, після роботи за набутим фахом в Україні, студював східні мови в Середньоазійському державному університеті (Ташкент); після закриття філологічного факультету вступив у Києві до Українського інституту лінгвістичної освіти (УІЛО) [9, с. 228]. Такі ж етапи життєвих університетів пройшов і Михайло Танцюра. Він «родом з заходу України. Відкись з-під польського кордону» [3, с. 578], його село – «над Случем» [3, с. 579]. Рідне село автора – Гульськ – також лежить на цій річці.

Батько Михайла Танцюри, який носив тавро «петлюрівського самостійника» [3, с. 578], вирішив, що заради освіти його трьом синам треба не тільки вступити до комсомолу, а й зректися його (батька). «Родинна дискусія» [3, с. 579] закінчилася позитивним рішенням лише стосовно комсомолу. Через три місяці Михайло, alter ego автора, став студентом сільськогосподарського інституту, бо для вихідця із села це був єдиний варіант. Правда, він не втрачав надії стати філологом, «науковцем у галузі мовознавства чи літературознавства» [3, с. 579]. У мовознавчому інституті в Танцюри все складалося добре, бо «як вихованця радянської школи й колишнього селянина-бідняка та комсомольця ще з 1925 року, його обрали секретарем комсомольського осередку» [3, с. 579]. Та й перспектива стати науковцем була гарною: «“Плями” на його соціальному походженні вже загубились, та й комсомольський квиток робив своє. Тому вже з першого курсу професура було зобов'язана приділяти йому особливу увагу як майбутньому кандидату в аспіранти» [3, с. 580].

Герої твору розмежовані не стільки ідеологічним, скільки національним критерієм. Як наголошує автор, «в цій повісті показано, як усі, що почувують себе українцями, намагаються врятувати його (Михайла Танцюру. – *М. Я.*) від небезпеки» [3, с. 576].

У повісті діють не так студенти мовознавчого інституту, як їхні соціальні маски та ролі (за К. Г. Юнгом), тобто йдеться про соціальну роль Персона. Та й головний герой твору розпізнає цю подвійність: «Михайлові здавалося, що ця жінка (Зіна Чорнякович. – *М. Я.*) весь час була в масці і сьогодні, може вперше за цілі роки, скинула її й стала собою» [3, с. 584]; «Не вбирайся в маску, бо ти (Зіна Чорнякович. – *М. Я.*) без неї краща» [3, с. 585]. Він також носить соціальну маску: «типовий представник наймолодшого покоління доби українського ренесансу в часи НЕП-у, який, щоб здобути освіту й мати змогу працювати, змушений був вдавати з себе “ідейного комсомольця”» [3, с. 576]. А Зіна Чорнякович, «соковита, чорнокоса красуня» [3, с. 581], своє ество вміло приховує за жартом. Доступна інформація про неї обмежується лише освітою та роботою: вона закінчила мовно-літературний факультет інституту професійної освіти, працює «на вечірній зміні» якоїсь київської школи, а вдень здобуває ще один диплом, що засвідчить знання іноземних мов. Дівчата бачили в цій симпатичній особі суперницю, тому породжували різні слухи, які мали би скомпрометувати її моральне обличчя.

Конфлікт, який виник між Танцюрою й Салістрою на зборах студентського наукового гуртка під час обговорення доповіді культпропа «Впровадження латинської абетки в українській мові як один з чинників поступу до комунізму», містить відгомін азбучної війни в Галичині XIX ст. Опоненти Ізі виступали несміливо, «говорили лише впівголоса, прикриваючи свою позицію турботою про швидший прихід комунізму» [3, с. 580]. Ця обставина свідчить про риси імагологічного портрета українця цієї доби – непевність, боязнь. Хоча згодом, коли Михайло обґрунтував свою позицію комуністичною перспективою, усі вороги латинки активізувалися, «і з Ізіної теорії за годину лишилося мокре місце. Її назвали трохи не лівим, троцькістським ухилом у мовознавстві» [3, с. 581].

У III розділі автор простежує такі риси студентської атмосфери, як непевність, страх і підозри. Недовірливо сприйняв Михайло запитання Зіни про його вчорашні словесні баталії. У хлопця мимоволі зародилася думка про те, що завтра та матиме чим звітувати. На щастя, він помилявся і тепер тішиться з цього.

Окрилена почуттями до Михайла, Зіна наважиться доволі гостро відкинути залишення культпропа Салістри: «– Ти занадто малий для мене, Ізя. Не тілом, а гідністю, бо навіть у жартах міри не знаєш. ...» [3, с. 585].

У галереї студентських портретів Петро Волиняк вирізняє таємничу особу Сергія Ківленка. «[...] акуратний зовні і завжди зрівноважений хлопець, [...] справді один з тих студентів, які дуже добре знали соціально-економічні дисципліни», розумівся «в питаннях так званої партійно-комсомольської етики» [3, с. 587], і тому «тихцем говорили, що він колишній видатний обласний комсомольський активіст, якого виключено з партії й комсомолу за троцькізм» [3, с. 587]. Суперечність полягала в тому, що за анкетною Сергій – робітник із Чернігова.

Промовисте порівняння «вона (Зіна Чорнякович. – *М. Я.*) так цікавиться другим дипломом, як горобці погруддями Маркса й Леніна, які стоять на Думській площі перед міськкомом партії» [3, с. 582], коментар Михайла «Мало втрачу» [3, с. 586] до його рішення пропустити лекції з «Економіки України» та «Історії партії» відкрито демонструють авторське ставлення до радянських ідеологічних цінностей. Оцінкою своїх героїв Петро Волиняк відкидає груповий метод навчання, зокрема «гурткову проробку лекцій» [3, с. 586]: «майже всі вони були проти гурткової системи, хоч заперечувати гурткове навчання ніхто з них і не зважився, – бо як можна було виступити проти системи, яка мала привчити студентів до колективізму? Це було б рівнозначним заперечити соціалізм» [3, с. 586]; «не треба вкорочувати собі й так короткого віку на вивчення всякої нудоти» [3, с. 587]. «...поетично-політична інтермедія» [3, с. 590] – так автор визначив «гурткову проробку лекцій».

Наталка Лісницька привселюдно каже: «Я люблю його дарма, що він секретар комсомолу, [...] «нехай твоя комсомольська совість (якщо вона в тебе є!) не лякається цього слова, бо я все одно українка...» [3, с. 590]. Освідчення Наталки Лісницької Михайлу демонструє, що визначальною у світоглядних цінностях є національна ідентичність: «Він (Михайло Танцюра. – *М. Я.*) [...] розуміє Хвильового і він любить його не любов'ю комсомольця до комуніста – з обов'язку, а як людину, як надзвичайного українця, який одним своїм незміренно дужим розчерком порвав ті заржавілі ланцюги, якими ми були століттями прип'яті до ганебного стовпа, ім'я якому Хохландія...» [3, с. 590].

Під час діалогу-диспуту у відповіді Ізі Михайлові слова «щиро, по-комсомольському» [3, с. 577] звучать як синоніми, що демонструє абсолютний цинізм Салістри. Наодинці культпроп відверто ображає національну гідність Танцюри: «...ти хоч і секретар вузівського осередку, але недороблений тип комсомольця, як і всі “щирі” українці» [3, с. 577]. Коментуючи діалог супротивників, автор підкреслює «відвертий Ізін цинізм» [3, с. 577], його дволичну сутність, бо «хоч зовні і вдавав з себе цілком лояльного до української справи, але й помітно ворожого ставлення до України» [3, с. 577]. Драматизм ситуації посилюється відчуттям Ізі своєї переваги, «бо був певен, що за сіонізм йому винесуть хіба що “догану з попередженням”, а в гіршому випадку викинуть з комсомолу й з інституту, а за український націоналізм Танцюра муситиме відсидіти в Липках чи Лук'янівці, а тоді поїхати ще й в гостину до білих ведмедів» [3, с. 578].

Пейзаж як позасюжетний елемент наділений рисами психологізму. Автор демонструє, що природа – аналог людських передчуттів, переживань: «Це ревіння хуртовини знову нагнало на нього (на Михайла. – *М. Я.*) якийсь неспокій і тривогу» [3, с. 592]; «І всі також мовчали. Слухали, як над Києвом шугав вітер. Здавалося, що ця могутня хуртовина своїми неозорим сірими крильми хоче сьогодні вже розметати його старовинні будівлі, щоб потім на цім голім місці посіяти насіння чужого життя, що має ту манливу зверху, але вбивчу своїм змістом – соціалізм.

І всі мовчки вслухувалися. А серця їх билися в унісон. І слухали однією душею, як під ударами бурі стогнав старий Київ. І ніби чекали тривожно: витримає Золотоверхий, чи впаде?..» [3, с. 592].

Соціальні катаклізми, що нарастають, автор виражає, переходячи від метафоричного речення до прямих: «Над Києвом щораз більше густішали хмари. Що день, то більше було арештів. По Інститутській день і ніч неспинно курсував “чорний ворон”: то в Липки з Лук'янівки, то навпаки: з Липок у Лук'янівку. Один вигляд цієї зловісної машини викликав передсмертну тугу не тільки в простих смертних, а й багатьох комсомольців і партійців» [3, с. 591].

У поетиці повісті привертає увагу політична метафора Петра Волиняка: «поцілувати лапу московського володаря доведеться» [3, с. 579], тобто тоталітарна система заставить піти на ідейний компроміс, пристосовуючись зазнати самоприниження. У творенні цього тропу відчувається вплив перифразу П. Тичини «поцілувати пантофлю папи» (збірка «Замість сонетів і октав»), хоча цей вислів має і давнішу літературну традицію, скажімо, в сатиричному романі Ф. Рабле «Гаргантюа та Пантагрюель» («Хто надав апостольському папському престолу в Римі такої грізної потуги, що в цілому всесвіті, хоч-не-хоч, усі королі, цезарі, потентати і сеньйори, залежні від нього, ним одним підтримувані, ним короновані, конфірмовані, воцарювані, приїздять поцілувати, упавши ницьма, його чудородну пантофлю, чие зображення ви оце спогля-

дали? Щасливі Декреталії Божі» [19, с. 480]). Побудова метафори Петра Волиняка постала і під впливом образу з Шевченкового «Кавказу»: «Довелось запити / З московської чаші московську отруту» [31, с. 248].

Інтертекстуальність твору Петра Волиняка побудована на літературних уподобаннях Наталки Лісницької – новелі Миколи Хвильового «Кіт у чоботях» (1921) та поетичній збірці Т. Осьмачки «Скитські огні» (К., 1924). Доречно наголосити, що творчість М. Хвильового й Т. Осьмачки належала до літературних уподобань і Петра Волиняка. Так, уже в перші роки його роботи як редактора часопису «Нові Дні» (видавався з лютого 1950 р.) можна простежити закономірність: серед літературних матеріалів – увага до творчості та літературознавчого осмислення цих авторів [1; 4–7; 14–17; 22; 23; 25–29; 35].

Імагологічний аспект заявлений негативним ставленням до євреїв як до вмілих пристосуванців. Автор створив непривабливий образ культпропа Ізі Салістри: рудий «довгоносик», який промовляє «своїм бляшаним голосом» [3, с. 576]. Михайло категоричний у ставленні до Ізі: «Не тич свого довгого носа до чужого проса» [3, с. 577].

У стильовій тканині тексту важливу роль відіграють елементи публіцистичного стилю: «родинна дискусія» [3, с. 579]; «Михайлові здавалося, що “життєвий корабель” щасливо обминув всі радянські мілини й небезпечні підводні скелі та незабаром пристане до тихої пристані, що ім'я їй Інститут Мовознавства ВУАН» [3, с. 580]; «розірвати поржавлені вже ланцюги традиції й звільнити українську культуру від ганебних буржуазно-февдальних традицій» [3, с. 580]; «комунізм... вже вирисовується на світлих соціалістичних обрядах України» [3, с. 580]; «Ії (теорію Ізі Салістри про впровадження латинської абетки в українській мові. – М. Я.) назвали трохи не лівим, троцькістським ухилом у мовознавстві» [3, с. 581]; «від неї тхне отим, як він казав, пролетарським шевцем з харківської артілі “Красний сапожник”» [3, с. 583]; «Своє становище вона розуміє, але кориться своїй долі лише зовні» [3, с. 592]; «поцілувати лапу московського володаря» [3, с. 579]; «йому прибувало, як то кажуть, і з роси і з води» [3, с. 579]; «вихованця радянської школи й колишнього селянина-бідняка та комсомольця ще з 1925 року» [3, с. 579]; «елементи пляну духової кастрації воскреслої вже України» [3, с. 580] та ін.

Творчим здобутком автора є сатирична функція елементів публіцистики: «Ти висиди між комунізмом і націоналізмом, як калатало в розколотому дзвоні, і не знаєш у який бік тобі вдаритись...» [3, с. 581]; «Накажи цьому туркові своїм непохитним, як непохитний авторитет вовка для безборонного ягняти, комсомольським авторитетом, нехай він заціпить його й мовчить, аки риба. Бо він сухий педант і хіба може почути буремну нічну мову “Кота в чоботях”?» [3, с. 588]; «Виклик приймаю і користаю з того, що вона зветься милозвучним ім'ям Наталка, а не глухим словом, як казав Хвильовий, Гапка. Відповідаю від усієї душі й мого окомсомоленого серця» [3, с. 588]. В уяві Наталки майбутня дружина Михайла постає як «рабоча із-под станка» [3, с. 591], та хлопець розумів, «що це кпини не з нього, а з системи» [3, с. 592].

Хоча є в тексті й чимало словесних штампів, стандартних виразів, що знижують художню вартість повісті, а з іншого боку, свідчать про закономірність переходу Петра Волиняка до журналістської діяльності («хотів стати науковцем у галузі мовознавства чи літературознавства» [3, с. 579]; «як вихованця радянської школи й колишнього селянина-бідняка» [3, с. 579]; «“Пляма” на його соціальному походженні» [3, с. 580]; «лишилося мокре місце» [3, с. 581]; «жінка, перед якою й святий не встоїть» [3, с. 582]; «кривим оком кидав» [3, с. 582]; «з чаруючою посмішкою на повних червоних губах, не йшла, а пливла до нього» [3, с. 582]; «Його важкі, сірі, з рудуватим відблиском, брови опустилися ще нижче, майже впали на повіки» [3, с. 583]; «Зіна аж сяяла радістю» [3, с. 584]; «Він (випадок. – М. Я.) творив якусь дивну атмосферу людяности» [3, с. 584]; «явила йому сьогодні свою внутрішню красу» [3, с. 586]; «А серця їх билися в унісон» [3, с. 592]). Трапляється чимало й народнорозмовних елементів: «йому рука відсохне» [3, с. 579]; «не тепер, то в четвер» [3, с. 579]; «нема чого поперед батька в пекло лізти» [3, с. 580]; «лишилося мокре місце» [3, с. 581]; «тень на плетень» [3, с. 581]; «злі язика» [3, с. 582] та ін.

Часто образність твору має ідеологічну спрямованість, як-от фразеологізм «чорний ворон» [3, с. 591], перифрази «до білих ведмедів» [3, с. 578], «золотоверхий» [3, с. 592].

Проблематика тексту увиразнює світоглядні переконання автора, який «...був демократом найчистішої води, [...] був проти всіх тоталітарних ідеологій будь-якого забарвлення і пристрасно викривав той варварський, антинародний режим, що поставив собі метою вчинити над нашим народом етноцид, знищити його національну душу» [3, XIII].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, для поезики незакінченої повісті Петра Волиняка «Михайло Танцюра» характерні автобіографізм, публіцистичність, виразний антиімперський дискурс. Метафоричне мислення, елементи сатири, а також народнорозмовна лексика – важливі засоби в

ідеологічних акцентах тексту. Доречно проаналізувати також проблематику та художні особливості таких творів Петра Волиняка, як «Арешт», «Кам'яне місто» та ін.

Джерела та література

1. Вишня О. До всіх провінційних Миколів Хвильових / Остап Вишня // Нові Дні. – 1954. – Серпень, ч. 55. – С. 16.
2. Волиняк П. Михайло Танцюра (розділ з роману) / П. Волиняк // Нові Дні. – 1950. – Вересень, ч. 8. – С. 5–9.
3. Волиняк П. Поговоримо відверто : [вибр. статті й оповідання] / вступна ст. В. Сварога ; ред. В. Сварог ; співред. Д. Кислиця. – Торонто : Нові Дні, 1975. – 662 с.
4. [Волиняк Петро]. Старший боярин нашої літератури Теодосій Осьмачка / [Петро Волиняк] // Нові Дні. – 1950. – Березень, ч. 2. – С. 19–20.
5. Волиняк П. Фактична довідка не-крокодилові... / П. Волиняк // Нові Дні. – 1952. – Листопад, ч. 34. – С. 26.
6. Волиняк П. Чи ж справді ігноранція / П. Волиняк // Нові Дні. – 1954. – Жовтень. – С. 29–30.
7. Гординський С. Про Зерова, Лободовського та лордбайрона Осьмачку / С. Гординський // Нові Дні. – 1953. – Серпень, ч. 3. – С. 15–16.
8. Грабович Г. У пошуках великої літератури / Г. Грабович. – К. : Ін-т укр. історіографії, 1993. – 54 с.
9. Дальний М. Петро ВОЛИНЯК (Чечет) / М. Дальний // УРДП–УДРП : зб. матеріалів і док. / упоряд. Олексій Коновал. – Чикаго ; Київ : Фондація ім. Івана Багряного, 1997. – С. 228–229.
10. Державин В. Три роки літературного життя на еміграції / В. Державин // Народний календар на рік 1949. – С. 157–172.
11. Державин В. Українська еміграційна література (1945–1947) / В. Державин // Календар-альманах на ювілейний 1948 р. (1648–1848–1918) – Авгсбург ; Мюнхен, 1947. – С. 130–152.
12. Ленська С. В. Українська мала проза 1920–1960-х років: ідейно-тематичні доміанти, жанрові моделі і стильові стратегії : дис. ... д-ра філол. наук [Електронний ресурс] / Ленська Світлана Василівна. – К., 2015. – С. 357–358, 379–380. – Режим доступу : http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/347/dis_Lenska%20S.V..pdf
13. Мацько В. П. Українська еміграційна проза ХХ століття : [монографія] / В. П. Мацько. – Хмельницький : ПП ДЕРЕПА І. Ж., 2009. – 388 с.
14. Осьмачка Т. Втеча (19-й розділ із недрукованої повісті «Плян до двору») / Т. Осьмачка // Нові Дні. – 1950. – Квітень, ч. 3. – С. 2–5.
15. Осьмачка Т. Мандрівка : [поезія] / Т. Осьмачка // Нові Дні. – 1950. – Червень, ч. 5. – С. 1.
16. Осьмачка Т. Перед пекельною запоною (дещо про Б. Антоненка-Давидовича) / Т. Осьмачка // Нові Дні. – 1950. – Травень, ч. 4. – С. 2–6.
17. Осьмачка Т. Чи «бідні» хлопці, чи філософи? / Т. Осьмачка // Нові Дні. – 1953. – Травень, ч. 40. – С. 19, 21–25; Червень, ч. 41. – С. 17–23.
18. Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи : монографія / Віра Просалова. – Донецьк : Східний вид. дім, 2005. – 344 с.
19. Рабле Ф. Гаргантюа та Пантагрюель / Франсуа Рабле ; пер. зі старофр. та прим. Анатолія Перепаді. – Х. : Фоліо, 2011. – 634 с.
20. Самчук У. Велика література / У. Самчук // МУР. – Зб. 1. – Мюнхен ; Карльсфельд, 1946. – С. 38–52.
21. Самчук У. Секти-партії чи суспільство-нація? (До п'ятої річниці МУР'у) / У. Самчук // Нові Дні. – 1951. – Січень, ч. 12. – С. 7–13.
22. Сивенко Б. Багатство хитань – ознака бідности (До психології нашого еміграційного суспільства) / Б. Сивенко // Нові Дні. – 1952. – Вересень, ч. 32. – С. 25–26.
23. Сивенко Б. Чи і як негує Т. Шевченка М. Хвильовий у «Вальдшнепах» / Б. Сивенко // Нові Дні. – 1951. – Червень–Липень, ч. 17–18. – С. 25–27.
24. Тарнашинська Л. Література розфокусованої свідомості: до категорії «діаспора» та її інтерпретацій у літературознавстві / Л. Тарнашинська // Тарнашинська Л. Презумпція доцільності: абрис сучасної літературознавчої концептології. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 412–432.
25. Хвильовий М. Арабески (ІХ слово) / Микола Хвильовий // Нові Дні. – 1952. – Травень, ч. 28. – С. 1, 32; 1955. – Травень, ч. 64. – С. 10–12; Червень, ч. 65. – С. 9–10; Липень, ч. 66. – С. 8–12.
26. Хвильовий М. За обрієм зима : [поезія] / Микола Хвильовий // Нові Дні. – 1955. – Травень, ч. 64. – С. 12.
27. Хвильовий М. Московські задрипанки / Микола Хвильовий // Нові Дні. – 1951. – Грудень, ч. 23. – С. 21–23.
28. Хвильовий М. На глухім шляху / Микола Хвильовий // Нові Дні. – 1954. – Липень, ч. 54. – С. 8–9.
29. Хвильовий М. На озера / Микола Хвильовий // Нові Дні. – 1954. – Травень, ч. 52. – С. 6–9.
30. Чапленко В. Українське літературне життя на еміграції (в західних зонах Німеччини) 1945–46 р. / В. Чапленко // На чужині : укр. календар на 1947 рік. – Авгсбург, [1946]. – С. 111–117.
31. Шевченко Т. Г. Кавказ / Т. Г. Шевченко // Шевченко Т. Г. Повне збір. Творів : у 12 т. – Т. 1. – К. : Наук. думка, 1989. – С. 245–249.

32. Шерех Ю. Року Божого 1946. Замість огляду українського письменства 1946 р. / Ю. Шерех // Арка. – 1947. – № 2–3. – С. 1–8.
33. Шерех Ю. Стилі сучасної української літератури на еміграції / Ю. Шерех // МУР. – Зб. 1. – Мюнхен ; Карльсфельд, 1946. – С. 54–80.
34. Шерех Ю. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи й перспективи / Ю. Шерех // Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології : у 3 т. – Т.1 / ред. рада : В. О. Шевчук [та ін.]. – Х. : Фоліо, 1998. – С. 196–235.
35. Шерех Ю. Хвильовий без політики (1933 – 13. V. – 1953) / Юрій Шерех // Нові Дні. – 1953. – Травень, ч. 40. – С. 2–6.
36. Яблонський М. Рецепція Т. Шевченка у творчості Петра Волиняка 1940-х років / М. Яблонський // Волинь філологічна: текст і контекст. Творчість Т. Шевченка: традиції і сучасність : зб. наук. пр. / упоряд. О. В. Яблонська. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – Вип. 18. – С. 158–169.

Яблонський Максим. Повесть Петра Волиняка «Михайло Танцюра»: особенности поэтики и стиля. В статье проанализирована незаконченная повесть Петра Волиняка «Михайло Танцюра», в частности ее идейно-художественные и стилевые особенности. Для поэтики произведения характерны автобиографизм, публицистичность, сильный антиимперский дискурс. Доказывается, что метафорическое мышление, элементы сатиры, а также народно-разговорная лексика – важные средства в идеологических акцентах текста. Рассмотрены социальные маски и роли персонажей (по К. Г. Юнгу). Проблема национальной идентичности рассмотрена как одна из основных в конфликте героев повести. Отмечается роль внесюжетных элементов (диалог-диспут, психологизированный пейзаж). Прослеживается, что интертекстуальность произведения создана активным использованием образов новеллы Мыколы Хвильового «Кот в сапогах» и поэтического сборника Т. Осьмачки «Скитские огни». Отмечается также яркие имагологические наблюдения Петра Волиняка.

Ключевые слова: литература третьей волны эмиграции, поэтика, стиль, публицистичность, автобиографизм, антиимперский дискурс, интертекстуальность, имагология.

Yablonsky Maxym. The Tale of Peter Volyniak «Michailo Tantsyura»: Features of Poetics and Style. In the article it is analyzed the unfinished story of Peter Volyniak «Michailo Tantsyura», including its ideological, artistic and stylistic features. To poetics of work is typical autobiographism, publicistic, marked anti-imperial discourse. It is proved that metaphorical thinking, elements of satire and people's spoken vocabulary are important means of ideological accents of text. It is emphasized on the social masks and roles of characters (by C. G. Jung). The problem of national identity is considered as one of the main conflict of heroes of the story. It is noted the role of such no plot elements as portrait, dialogue disputation, psychologies landscape. It is traces that intertextuality of work ensured active involvement images of Khyvylovy's short story «Puss in Boots» and the poetry collection of T. Osmachka's «The fire of scythe». It is also emphasised vivid imagological observations of Peter Volyniak.

Key words: third wave of emigration literature, poetics, style, publicistic, autobiographism, anti-imperial discourse, intertextuality, imagology.

Стаття надійшла до редколегії
12.10.2015 р.

УДК 821.161.2.09

Ольга Ільченко

**Верховинський колорит українського письменства
крізь призму літературознавчих пошуків
(рецензія на монографію Бикової Т. В. «Верховино, світу ти наш...»*)**

До актуальних напрацювань сучасного літературознавства належить інтерес до вираження різних моделей просторової дійсності. Саме тому посилення наукових пошуків у річищі розв'язання проблеми локального тексту в літературі є цілком закономірним і новочасним. Сприйняття його як

© Ільченко О., 2015

* Бикова Т. В. «Верховино, світу ти наш...»: гуцульський текст української літератури першої третини ХХ століття : монографія / Т. В. Бикова. – К. : Четверта хвиля, 2015. – 424 с.